

זהר הקדוש

עם ביאור הפתר והפכוד

פרשת נצו"י • בענין מיתת משה רבינו ע"ה

יבאר שכמו שבמשה ויהושע נתבאר שהיה כן לתועלתו ולטובתו של משה, כך גם הוא האיש שמת קודם זמנו מפני שנשא אשה של איש אחר, הוא לתועלתו ולטובתו שימות. ואמר עוד רבי שמעון, **תא חזי - בא וראה, והא אתמר - והרי למדנו, דכל רוחנין דנפקין מלעילא - שכל הנשמות שיוצאות מלמעלה ממקור הנשמות, דכר ונוקבא נפקי - זכר ונקבה יוצאות, ואחר כך בבואם לעולם הזה, מתפרשין - נפרדות ונולדות בשני מקומות. וממשיך לבאר שאף שתדיר הם יוצאות ממקור הנשמות ביחד, אך ברדתם לעולם הזה, אינם יורדות תמיד ביחד, ולזמנין תפוק נשמתא דנוקבא עד לא נפקת דכר דהוא בר זוגה - אלא לפעמים תצא נשמת הנקבה טרם שיצאה נשמת הזכר שהוא בן זוגה. וכל זמנין דדכוורא לא מטא זמניה לאודווגא ביהדי נוקביה - ובכל פעם שלא הגיע זמן הזכר, להזדווג עם הנקבה שלו שהיא בת זוגו, ואתי אחרא ואתנסיב ביהדי - ובא איש אחר שאינו בן זוגה ולוקח אותה, ואז פיון דמטא זמנא דהאי לאודווגא - כיון שמגיע זמנו של בן זוגה, להזדווג עם בת זוגו, מה עושה הקדוש ברוך הוא, פד אתער צדק בעלמא, למפקד על חובי עלמא - כאשר מתעוררת מדת המלכות הנקראת צדק לפקוד על עוונות העולם, פניש ליה להאי אחרא דהוה נסיב ביהדי - נאספת נשמתו של אותו אחר שהיה נשוי לה, ואתי אחרא ונטיל לה - ומגיע האיש האחר, שהוא בן זוגה, ולוקח אותה, ועל דא - ועל זה אמרו חכמים, קשין זיוגין קמי קודשא בריך הוא - קשה זיווגו של אדם לפני הקדוש ברוך הוא כקריעת ים סוף, כי לפעמים צריך להמית אדם בשביל זיווגו של אחר.**

לאחר שאמר שאדם שהקדים ולקח את בת זוגו של חברו, מת קודם זמנו. יבאר עתה שזהו רק כאשר זה המקדים חטא. ואף שלא חטא כל כך שיתחייב מיתה, אולם מצטרף חטא זה עם הטעם שבא העת שאשתו צריכה להינשא לבן זוגה האמיתי, ולכן הוא מסתלק קודם זמנו. אמנם מה שאמרנו שהראשון שנשא את האשה שאינה בת זוגו, הוא מת כאשר מגיע הזמן של השני לישא אותה, וכל דא - כל זה הוא רק בגין דסרח דכוורא עובדוי - הזכר מעשיו, אז נוטלים אותו מן העולם, ואף על גב דלא סרח כל כך עובדוי בַּחֲטֵאִיָּה - ואף על פי שלא קלקל מעשיו כל כך, שיתחייב מיתה לשמים, מכל מקום אַתְּכֵנִישׁ בַּהֲהוּא זְמַנָּא, עד לא מטון יומיו - ומסתלק באותו זמן טרם שהגיע זמנו למות, דלא עבדי הכי בַּמִּשְׁפָּט - הגם שלא נעשה כך במשפט, כלומר שעל פי משפט אינו חייב מיתה, ועליה כתיב - ועליו נאמר בפסוק, **וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט**, משום שהוא מת בלא מידת ה'משפט', שהוא בזעיר אנפין, ואַעֲרַע בִּיה דִּינָא דְצֶדֶק בַּחוּבוֹי - ופגע בו דין ה'צדק' שהיא במלכות בעוונותיו, ולא מפני שהיה עליו למות בחטאו, אך דבר זה שחטא, מצטרף לטעם השני, בגין דמטא זמניה דאחרא ונסיב לה - משום שהגיע זמנו של האחר שהוא בן זוגה ונושא אותה, דְּהָא דִּידִיהָ הִיא - שהרי היא שלו, ובת זוגו.

לאחר שאמר רבי שמעון שאדם זה מת אף שלא חטא כל כך שיתחייב מיתה, והטעם הוא מפני שצריכה אשתו להינשא לבן זוגה האמיתי, מקשה רבי אלעזר שאם כן למה צריך להמיתו, אפשר להפרידם על ידי שיתגרשו זה מזה, וממילא תוכל האשה להינשא

לאחר שאמר רבי שמעון דכוורא עובדוי, ואף על גב דלא סרח כל כך עובדוי בַּחֲטֵאִיָּה, ואף על פי שלא קלקל מעשיו כל כך, שיתחייב מיתה לשמים, מכל מקום אַתְּכֵנִישׁ בַּהֲהוּא זְמַנָּא, עד לא מטון יומיו - ומסתלק באותו זמן טרם שהגיע זמנו למות, דלא עבדי הכי בַּמִּשְׁפָּט - הגם שלא נעשה כך במשפט, כלומר שעל פי משפט אינו חייב מיתה, ועליה כתיב - ועליו נאמר בפסוק, **וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט**, משום שהוא מת בלא מידת ה'משפט', שהוא בזעיר אנפין, ואַעֲרַע בִּיה דִּינָא דְצֶדֶק בַּחוּבוֹי - ופגע בו דין ה'צדק' שהיא במלכות בעוונותיו, ולא מפני שהיה עליו למות בחטאו, אך דבר זה שחטא, מצטרף לטעם השני, בגין דמטא זמניה דאחרא ונסיב לה - משום שהגיע זמנו של האחר שהוא בן זוגה ונושא אותה, דְּהָא דִּידִיהָ הִיא - שהרי היא שלו, ובת זוגו.

לאחר שאמר רבי שמעון שאדם זה מת אף שלא חטא כל כך שיתחייב מיתה, והטעם הוא מפני שצריכה אשתו להינשא לבן זוגה האמיתי, מקשה רבי אלעזר שאם כן למה צריך להמיתו, אפשר להפרידם על ידי שיתגרשו זה מזה, וממילא תוכל האשה להינשא

במאמר זה בא רבי חזקיה לבאר שלא מפני הזקנה תש כוחו של משה ומת, רק מטעם שנתבאר לעיל שהיה משה בחינת חמה ויהושע לבנה, ועתה תם זמן הנהגת החמה, והחלה הלבנה להאיר, ולכן מת משה. עוד יבאר מה שאמר רבי אלעזר שהלבנה אינה יכולה להאיר אלא אחר שתקבל הארה מן השמש ארבעים שנה, לכן עתה שעברו ארבעים שנה מת משה.

וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם בֶּן מֶאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְגו' (דברים לא ב) **וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם בֶּן מֶאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה** לא אכל עוד לצאת ולבוא וְגו', ואחר כך כתוב (פסוק ז) **וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל חֹזֶק וְאֶמֶץ**, והענין הוא, שהגיע זמנו של משה למסור את ההנהגה אל יהושע, ולא מפני הזקנה וכדומה, רק משום שתם זמן הנהגת החמה והגיע זמנה של הלבנה. והיינו **דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר - וְזֶה מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַרְבַּעִין שָׁנִין נִהְיָ שִׁמְשָׁא לֹון לְיִשְׂרָאֵל - ארבעים שנה האירה להם השמש לישראל, ואתכניש לסוף ארבעין שנין - ונאסף האור לאחר ארבעים שנה, שתם זמן הנהגת השמש שהיא הנהגת משה רבינו, וְנִהְיָ סִיחָרָא - והתחילה הנהגת הלבנה, שהיא יהושע, כי משה היה בן שמונים שנה בעמדו לפני פרעה, ועתה כשנסתלק היה בן מאה ועשרים, נמצא שהנהגתו היתה ארבעים שנה. וטעם הדבר, כי הלבנה אינה יכולה להאיר כלל אם אין לה הארה מהשמש [כי המלכות לית לה מגרמה כלום, וכל הארתה היא מהזעיר אנפין], והיא צריכה הארה של ארבעים שנה ממנה כדי שתוכל להאיר, לכן היה צריך משה רבינו להנהיג את ישראל ארבעים שנה, ורק אז היתה יכולה הלבנה להאיר לישראל.**

וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם בֶּן מֶאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה (דברים לא ב) **וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם בֶּן מֶאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה** לא אכל עוד לצאת ולבוא וְגו', ואחר כך כתוב (פסוק ז) **וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל חֹזֶק וְאֶמֶץ**, והענין הוא, שהגיע זמנו של משה למסור את ההנהגה אל יהושע, ולא מפני הזקנה וכדומה, רק משום שתם זמן הנהגת החמה והגיע זמנה של הלבנה. והיינו **דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר - וְזֶה מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַרְבַּעִין שָׁנִין נִהְיָ שִׁמְשָׁא לֹון לְיִשְׂרָאֵל - ארבעים שנה האירה להם השמש לישראל, ואתכניש לסוף ארבעין שנין - ונאסף האור לאחר ארבעים שנה, שתם זמן הנהגת השמש שהיא הנהגת משה רבינו, וְנִהְיָ סִיחָרָא - והתחילה הנהגת הלבנה, שהיא יהושע, כי משה היה בן שמונים שנה בעמדו לפני פרעה, ועתה כשנסתלק היה בן מאה ועשרים, נמצא שהנהגתו היתה ארבעים שנה. וטעם הדבר, כי הלבנה אינה יכולה להאיר כלל אם אין לה הארה מהשמש [כי המלכות לית לה מגרמה כלום, וכל הארתה היא מהזעיר אנפין], והיא צריכה הארה של ארבעים שנה ממנה כדי שתוכל להאיר, לכן היה צריך משה רבינו להנהיג את ישראל ארבעים שנה, ורק אז היתה יכולה הלבנה להאיר לישראל.**

אחר שביאר רבי אלעזר שהטעם שמת משה הוא מאחר שעברו ארבעים שנות הארת החמה אל הלבנה, יבוא עתה רבי שמעון לרמוז את הענין בפסוק **וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט** שקאי על הצדיקים שמתים כדי להעביר את ההנהגה לאחר. אמנם מוסיף, שמה שמת לכאורה קודם זמנו, אין לומר שמת סתם ושלא לצורך, רק הוא לתועלתו ולטובתו.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדַאי הָכִי הוּא - וְדַאי כך הם הדברים, כמו שאמר רבי אלעזר, **הֵינִי דְכֶתִיב - וְזֶה מַה שֶּׁכָּתוּב**

(משלי יג כג) **וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט**, יש מי ש'נספה' וזהו משה שמת משום ש'בלא משפט', שתמה הנהגת הזעיר אנפין הנקראת 'משפט'. **וְהָא אֲתַעֲרוּ חֲבֵרִיָּא - והרי החברים נתעוררו לפרש את הפסוק הזה, כמו שכתוב לקמן באיירא זוטא (רצא):** ושם ביארו החברים שכאשר מידת הדין שולטת בלי מידת הרחמים אז יש מי ש'נספה' קודם זמנו, **וְאֵינִי נֹוֶקִים לִיה לְקָרָא - וגם אנו נפרש את הפסוק שהוא מדבר על משה רבינו שמת כאשר תם הזמן של 'משפט'. אַבְל עַל מַה דְּאֲתַעֲרוּ חֲבֵרִיָּא - אמנם מה שנתעוררו החברים לפרשו שם באיירא, שאם אין רחמים בעולם מסתלקים הצדיקים קודם זמנם, מבאר רבי שמעון ואומר שעל כל פנים אינם מתים שלא לצורך, כי כִּלְאָ הוּא אֲצִטְרִיף לְעֵלְמָא - שהכל הוא צורך העולם, לְתוֹעֵלְתָא דְּבֵר נֶשׁ - ולתועלת האדם הוא, דִּיתְכַּנֵּשׁ עַד לָא מְטוֹן יוֹמוֹי - שיסתלק קודם שיבוא זמנו, והוא לטובתו כמו שמבאר והולך.**

אחר שאמר החברים שמה שמת קודם זמנו, כי היה צריך לתת את ההנהגה ליהושע, מביא רבי שמעון דוגמא לדבר מאדם הנושא אשה. שפעמים יש אדם שעדיין לא הגיע זמנו לישא אשה מטעם שיתבאר, ובינתיים איש אחר נושא אותה, וכאשר בא זמנו של הראשון לקחת אותה, צריך זה האיש שלקח אותה בראשונה להסתלק קודם זמנו. בהמשך

לבן זוגה. ומשיב על זה רבי שמעון שדבר זה הוא לתועלתו וטובתו של האדם, שלא יראה את אשתו ביד אחר, ויותר טוב לו למות מלראות את אשתו ביד אחר.

אמר ליה - אמר לו **רבי אלעזר** להקשות לרבי שמעון אביו, **ואמאי** - ולמה ימות אותו האיש שאינו בת זוגו, הלא אם מצד מעשיו אין ראוי שימות,

ורק משום שרוצה הקדוש ברוך שיבוא האחר וישא את בת זוגו, אם כן, **יפריש לון קודשא בריך הוא** - יפריד אותם הקדוש ברוך זה מזו, כלומר שיגרם הקדוש ברוך הוא סיבה ויתגרשו זה מזו על ידי גט. **וייתי אחרא ויהיב ליה** - ויבא האחר שהוא בן זוגה, ויתן לו הקדוש ברוך הוא את שלו.

אמר ליה - אמר לו רבי שמעון להשיב לרבי אלעזר בנו, **דא** - דבר זה שמת ולא נתגרש ממנה, **הוא תועלתא דבר נש וטיבו דעבד עמיה** - הוא לתועלתו של האדם והיא טובה שעושה עמו הקדוש ברוך הוא, **דלא יחמי אתתיה בידא אחרא** - שלא יראה את אשתו ביד אדם אחר ויהיה לו מזה עגמת נפש.

עוד יבאר רבי שמעון, מה שאמרנו דאם הקדים איש לישא אשה שאינה בת זוגו, הוא מת קודם זמנו כי צריכה אשתו להינשא לבן זוגה, הוא רק כאשר בן זוגה האמיתי, מעשיו כשרים לפני המקום, אבל אם אין מעשיו ישרים, לא ידחה הראשון מפניו.

ותא חזי - ובא וראה עוד, מה שאמרנו שהאיש הראשון מת מפני האיש השני שהיה בת זוגו, כל זה הוא רק אם השני, מעשיו כשרים לפני המקום, אבל **אי האי** - אם השני, **לא פשרן עובדוי** - אין מעשיו כשרים, **אף על גב דיליה היא ההיא אתתא** - אף על פי שזאת האשה היא בת זוגו, שירדה עם נשמתו לעולם, עם כל זה **לא אתדחי האי אחרא מקמיה** - לא ידחה זה האחר מלפניו.

עד כה נתבאר שמשם ויהושע הם ענין חמה ולבנה, ומיתת משה היתה מפני שתמה זמן הנהגת החמה והיה צריך להעביר את הנהגה אל יהושע שהוא בחינת הלבנה, ואמר עוד שמימות היתה לטובתו כדי שלא יראה את הנהגה ביד יהושע. ולזה הביא רבי שמעון דוגמא מאדם המקדים ונושא אשה המיועדת לאדם אחר, כי עתה אין איש זה ראוי לנושא, אבל אחר כך הוא מת בחטאיו, כיוון שבא זמנו של בן זוגה לישא אותה, והוא נדחה מפניו. ואף שיכול לגרשה, מכל מקום טוב לו שימות ולא יראה את אשתו ביד אחר. ועתה מביא עוד דוגמא לזה משאול המלך דוד, דאף שהמלוכה נועדה להיות לדוד, אבל כל עוד שלא הגיע זמנו, היתה המלוכה ביד שאול, וכיוון שהגיע זמנו של דוד, מת שאול בחטאו ונדחה מפני דוד. ואף שהיה יכול שאול לירד ממדרגתו ולהיות תחת דוד, אך טוב לו שימות ולא יראה את עבדו שולט.

כיצא בזה, **תא חזי** - בא וראה, **שאול מלכא נטל מלכו** - שאול המלך לקח את המלוכה שהייתה שייכת לדוד, כמו שמבאר והולך, **בגין דעד לא מטא זמניה דדוד להאי** - משום שעוד לא הגיע זמנו של דוד למלוך, שהיה עדיין קטן בשנים בעת שבקשו ישראל לעשות עליהם מלך, **דהא מלכו הוה ודאי דדוד** - שהרי המלוכה שייכת בודאי לדוד, **ואתא שאול ונטיל ליה** - ובא שאול ולקח אותה, לפי שלא מצאו מי שיהיה ראוי למלוכה כשאול, **פיון דמטא זמניה דדוד למירת דיליה** - וכאשר הגיע זמנו של דוד לירש את שלו, **פדיו אתער צדק וכניש ליה לשאול בחוביו** - אז התעוררה המלכות הנקראת 'צדק' ונאסף שאול בעוונותיו, **ואתדחי מקמי דוד** - ונדחה מפני דוד, **ואתא דוד ונטל דיליה** - ובא דוד ולקח את שלו.

והנה, מה שמת שאול כדי שיבא דוד וימלוך, על זה שואל רבי שמעון, **ואמאי לא**

אעדי קודשא בריך הוא לשאול ממלכו - ולמה לא הסיר הקדוש ברוך הוא את שאול מן המלוכה ויתן אותה לדוד, **ולא ימות** - ולא שימות שאול. ומתרץ רבי שמעון, **אלא טיבו עבד קודשא בריך הוא עמיה דכניש ליה במלכותא** - אלא חסד עשה הקדוש ברוך הוא עם שאול שאסף את נשמתו בעודו במלכותו, **ולא יחמי עבדיה שליט עליה** - ולא יראה את עבדו שולט עליו, **ונטיל מה דהוה דיליה בקדמיתא** - ולוקח מה שהיה שלו בתחילה.

לאחר שביאר שהנושא את בת זוגו של חברו פעמים שימות בחטאיו, יאמר עתה שצריך כל אדם להתפלל ולבקש רחמים מהקדוש ברוך הוא קודם שישא אשה, שלא יהיה נדחה מפני האחר.

כף האי - כך זה שנשא בת זוגו של חברו, והגיע זמנו של חברו לישא אותה, יותר טוב לו שימות, ולא יראה את אשתו ביד אחר. **בגין כף** - ומשום כך, **בגין בר נש למבעי רחמי קמי קודשא בריך הוא** - צריך אדם לבקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא, **כד אדדנוג** - כאשר בא לישא אשה, שיזמין לו הקדוש ברוך הוא את בת זוגו, כדי **דלא יתדחי מקמי אחרא**, שלא יהיה נדחה מפני האחר.

עתה חזר רבי שמעון לענין משה ויהושע, ויאמר, שביקש משה להכנס לארץ בלי להנהיג את ישראל, ולהיות כאחד הנכנסים. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אי אפשר שתהיה התמה קיימת ותאירי הלבנה, אלא רק אחר שקיעת החמה יכולה הלבנה להאיר.

והנה **כתיב** - נאמר בפסוק (שם פסוק כו) **'ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי' וגו'**, **והא אוקימנא** - והרי העמדנו, שאמר הקדוש ברוך הוא למשה, שהגיע זמנו למות, לפי שעתה בא זמנו של יהושע להנהיג את ישראל, והשיב משה להקדוש ברוך הוא וביקש להיכנס לארץ אף באופן שיהיה הוא התלמיד של יהושע, **אמר ליה קודשא בריך הוא למשה** - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, **משה, תבעי לאחדשא לאכחשא עלמא** - האם תרצה לחדש ולשנות את סדרי העולם, **חמית מן יומך שמשא פלח לסיהרא** - האם ראית מימך שהשמש עובדת את הלבנה, והרי אם משה יהיה תחת שלטון יהושע, יהיה משה שהוא בחינת שמש, עובד את יהושע שהוא בחינת לבנה, ואם תרצה לומר שיהושע על ידו שלט על משה, רק משה יהיה שליט על עצמו, על זה אמר לו, **חמית מן יומך דישלוט סיהרא בעוד דשמשא קיימא** - האם ראית מימך שהלבנה שהיא המלכות תשלוט בעת שהשמש שהיא התפארת קיימת. **אלא דע** לך, כי **'הן קרבו ימיה למות'** (שם לא יד), ולכן **'קרא את יהושע והתצב בו באהל מועד ואצננו'**, כיוון שהגיע זמנו למלוך, **יתכניש שמשא** - ותאסף השמש, **וישלוט סיהרא** - ותשלוט הלבנה. **ולא עוד** - ולא זו בלבד, **אלא אי אנת תיעול לארעא** - אלא אם אתה תכנס לארץ ישראל, אפילו אם לא תרצה לשלוט רק תיכנס כאחד מישראל, **יתכניש סיהרא מקמך** - תיאסף הלבנה מפניך, כלומר תתעלם הארת השכינה בגלך, **ולא ישלוט** - ולא תוכל לשלוט, משום שמשו הוא כמו אור השמש ויהושע כמו אור הלבנה ומה מועיל אור הלבנה בעת שהשמש מאירה. ואם תאמר שיותר טוב שתשלוט אור השמש שהוא התפארת, מאור הלבנה, זה אי אפשר שיהיה כן, משום **ודאי שולטנותא דסיהרא מטא** - שוודאי הגיע זמן שלטון הלבנה, **ולא תשלוט בעוד דאנת קיימא בעלמא** - ואינה יכולה לשלוט בעוד שאתה קיים בעולם.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זהר הקדוש המבואר > עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

44-20-8806-0176 (יורוק) 054-437-0054 (אורוק)

לשיוע בחינות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66